

АБОНИРАЙТЕ СЕ!

Списание "ИКОНОМИЧЕСКА МИСЪЛ"

"ИКОНОМИЧЕСКА МИСЪЛ" е единственото в България академично теоретично списание по икономика. В него ще намерите актуални изследвания за най-важните проблеми на националната и международната икономика, алтернативни виждания по дискуссионни въпроси на обществената теория и практика, особено при осъществяването на стопанските реформи както у нас, така и в другите източноевропейски страни, материали от световната икономическа класика и българското икономическо наследство.

Като автори участват известни български учени-икономисти и видни представители на чуждия научен и делови свят.

Разнообразната тематика на сп. "Икономическа мисъл" включва задълбочени анализи, прогнози, методологични и конкретни методически решения. Всичко това го прави полезно и необходимо за широк кръг специалисти.

Каталожен номер 1358.

ISSN 0013-2993

Година
XXXIX
КНИЖКА
8-9 □ 1994

ИКОНОМИЧЕСКА МИСЪЛ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

СЪДЪРЖАНИЕ

Иван Ангелов	Динамични зависимости между макроикономическите параметри в процеса на стабилизацията и създаването на условия за стопанско оживление	5
Боян Велев	Инфлацията и паричните доходи на населението	22
Борис Атанасов	Инфлацията и доходите на населението от капитали	39
Георги Шопов, Стефан Иванов, Нина Янкова	Общините в критично социално-икономическо състояние	56
Росица Чобанова	Технологична промяна и технологичен трансфер	70
Аделина Проданова	Идейното наследство на Фридрих фон Хайек (50 години от издаването на "Пътят към крепостничеството")	85
Питър Мюръ	Еволюция на икономическата теория и икономическата реформа в стопанствата с централно планиране	101
Константин Н.Бобчев	ИЗ БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО Проф. Д. Мишайков като човек, общественик и учен	124
Венец Цонев	Проф. Д. Мишайков като теоретик в областта на статистиката	131
Нансен Бехар	РЕЦЕНЗИИ Полезно изследване на историята на икономическата мисъл	140
Соня Дилова, София Касидова	ИНФОРМАЦИИ Ефектът от приложението на Закона за "лошите кредити"	144
	Кратко съдържание на статиите на английски език	148

пански форми най-верен изразител на интегралистичната стопанска система е кооперацията..." (к.н.) (с. 334).

В заключение Мишайков хвърля поглед към бъдещото развитие и той вижда в него все по-хармоничното изграждане на интегралистичната система, макар и при едно все нарастващо значение на колективистичния принцип. "С течение на времето най-вероятно е, че колективистичният принцип ще придобива все по-голямо значение, без обаче да накърнява свободата на индивиди (к.н.). Възпитанието и духовното развитие на човечеството ще оставят индивида да не чувства като намаление на свободата ограничението от страна на колектива. В същото време, в което човек ще дава повече на обществото, той ще се чувства по-свободен, защото общественото му чувство ще бъде по-силно развито (к.н.). Усъвършенстването на обществото зависи от усъвършенстването на индивида, а то може да бъде ускорено от възпитателното въздействие на обществото" (с. 335).

Ние предадохме тия възгледи на Мишайкова повече с неговите собствени думи, защото той е намерил за тях такива възвишени и хубави изрази, които трудно биха могли да бъдат заменени с други. В тия възгледи на бележития икономически и социален мислител, какъвто беше Мишайков, ние намираме един синтез на неговата дълбока човечност и силно развито обществено чувство с неговите превъзходни качества на реалистичен изследвач на стопанските и обществените отношения. В тях повече, отколкото другаде у него, ние откриваме живата връзка между истинския човек и общественик и истинския учен.

ПРОФ. Д. МИШАЙКОВ КАТО ТЕОРЕТИК В ОБЛАСТТА НА СТАТИСТИКАТА*

Да се очертае научната физиономия на един теоретик в областта на статистиката, какъвто беше покойният професор Димитър Ив. Мишайков, не е лесна работа. Критиката върху неговото научно наследство ще бъде чувствително улеснена, ако можеше да я насочим с предварителната забележка: по тоя от основните въпроси Мишайков мисли, както е мислил и учил определен добре известен теоретик на нашата наука, по втория или третия въпрос той застава на становището, което е отстоявал преди години на континента или в англо-саксонските страни със същата и дори с по-добра убедителност този или онзи от учените статистици. Въсщност у Мишайков нещата носят дълбокия отпечатък на индивидуалното и тъкмо това прави задачата на критиката малко по-деликатна. Проблемите, които той се опитва да осветли, не са малко; почти навсякъде предложените решения са самобитни; почти навсякъде, за да не кажа навсякъде, те спечелват читателя с грижливата и сериозна аргументация.

Нека вземем неговия курс по теоретическа статистика, около 250 с., претърпял досега три издания. Хвърля ви се на очи още при предистването за първо осведомяване, че в него има по-малко формули и изобщо по-малко математика, отколкото в средния англо-американски учебник по материята, приблизително толкоз разсъждения върху общите логически положения на статистическия метод, колкото и в някои от класическите учебници на Германия или на предреволюционна Русия, и още нещо, което се среща рядко дори под формата на монографии: цялостно и внимателно изложение на философските предпоставки, върху които почива неговата собствена теория на статистиката.

И всичко туй, разбира се, не е случайно.

Мишайков не беше от онази категория хора, за които би могло да се каже, че интелектуалната им уредба прилага за изучаването на т. нар. точни науки като математиката и физиката. Той беше роден за хуманитарните науки. Обаче работата е там, че в областта на самата статистика съществуват, както е известно, две школи: математическа и нематематическа, съобразно с двата реда от проблеми, които нашата наука следва да разработи. Едната група от въпроси има предвид установяването, респ. въвеждането на разните мерни числа (средни,

* Списание на Българското икономическо дружество, год. XLIII, 1946, кн. 1-2, с. 22-91.

индекси, отклонения, коефициенти като сигма, кита, ер, ро, ета, капа, бета, гама и т.н.), има да изясни съществуващите количествени отношения между мерните величини и елементарните числа, които ги съставят, да вникне във функционалната зависимост между различните мерни числа или във функционалната зависимост между разсейването на един и същ вид мерни числа при различен обем на абстрактните колективи, до които те се отнасят - въобще върволица от въпроси, които засягат вътрешните отношения между математическите символи в сферата на един абстрактен свят, за който се изисква не приложение, а само безпротиворечивост на математическите преобразувания.

Проф. Мишайков, който не беше математик по образование и който поради това не беше в състояние да следи докрай стъпките на инфинитезималното смятане или на висшата алгебра, не подценяваше значението на математиката. Но той, струва ми се правилно, считаше, че алгебрическият анализ е отишъл по-далеч, или по-правилно, че анализът относно приложението на символите е останал значително по надире, отколкото математическата теория на вероятностите. И затова неговото внимание се беше спряло върху разглеждането и разработването на втората редица от въпроси, които има да разрешава теорията на статистиката: въпроси из областта на евристичната, изследователската логика. Мишайков правилно схващаше, че най-трудните въпроси не са около вътрешните отношения между математическите символи, а около отношенията, които съществуват между символите, от една страна, и действителността, от друга. Той не можеше да се разочуства например от тънкото познаване на цялата математическа теория за многократните корелации, ако лицето нямаше здрава представа относно действителното познавателно значение на обикновения корелационен коефициент. Мишайков се мъчеше да изясни кои са по-далечните предпоставки на "приложението" и при последователно размишление беше стигнал до въпросите за същността на статистическата наука, за същността на статистическия метод, за отношенията между него и останалите методи на познанието, за границите, до които може да бъде доведено познанието с помощта на статистическия метод, за статистическите закономерности и т.н., и т.н.

Над всички негови разсъждения относно статистиката като наука и върху статистическия метод стоят обаче неговите общи философски убеждения. Мишайков беше очевидно на мнение, че общите философски предпоставки на коя да е теория за статистическия метод могат да бъдат премълчани, евентуално забравени или дори да останат незабелязани в своята цялост, но да се отрекат въобще - е невъзможно. Читателят ще бъде принуден да ги отчете между редовете. Нашият автор предпочита да даде тях предпоставки в "експлицитна" форма. С това се постига тройния резултат: той самият е в състояние да следи вътрешната

логика на своето изложение (известно е, че когато авторът не си е дал сметка за общите предпоставки на своето изложение, той е пред сериозната опасност да вмъкне неусетно предпоставки, които си противоречат една на друга) и второ - системата му е достъпна, в нейната цялост, за добросъвестна външна критика. Педагогическият резултат пък е този, че неопитният читател, ако и да не е в състояние да разбере всичко, може поне да почувства неизмеримата понякога дълбочина на разглежданите проблеми.

И така: три са основните белези на научното наследство на проф. Д. Мишайков в областта на статистиката: по-малко математика, повече общи логически положения и над всичко - философски подход и разработка на въпросите.

Преди да премина към осветляването на частните въпроси бих искал да приведа няколко големи имена: имената на Борткiewicz, на Лексис, на Онкен, на Майтцен и особено на Чупров младши между статистиките, на Зигварт, Мил, Вунд и Минто между логиките, на Винделбанг, Рикерт, накрая - на Ремке между философите. Всеки е оказал влияние върху Мишайков или по-правилно, в критическа реакция срещу тях (действително невинаги отрицателна), той е израснал като теоретик на нашата дисциплина.

Между книгата на покойния ми попадна и неговата студентска книжка. Според нея Мишайков е слушал през 1905 и 1906 г. лекции по статистика в Берлин, при Борткiewicz, както е известно, един от приемниците на Лексисовото учение. Мишайков ми е разказвал, че Борткiewicz лично му бил препоръчал Логиката на Зигварт - една действително образцово написана книга, която във втория си том съдържа сбито изложение върху същността на статистическия метод. В Берлин, както изглежда, Мишайков се е запознал и с Майтцен, професор по статистика в Берлинския университет, автор под влиянието на Зигварт. Също там вероятно е намерил и прочел малката, но превъзходна книга на Август Онкен върху статистическия метод. По това време Мишайков е имал под ръка и първите работи на А.А. Чупров, публикувани в Архива на Зомбарт и Годишника на Шмолер. Предполагам, че тъкмо чрез него Мишайков е насочил вниманието си върху философското учение на Винделбанг и Рикерт, независимо от внушителния авторитет, с който се е ползвала по него време Баденската школа. Едва по-късно, около 1911 г. по препоръката на проф. Михалчев (ако ме не лъже споменът относно собствените думи на професора), той се задълбочава в учението на Йоханес Ремке, от когото той възприема безусловно всички основни положения на "Philosophie als Grundwissenschaft".

Влиянието на Майтцен, Онкен и Зигварт се чувства още в първата му работа "Критико-исторически поглед върху научната същност на статистиката" - 1900 г.; това на А. А. Чупров (resp. на Винделбанг и

